

Beslutningsforslag nr. B 61. Fremsat den 9. december 1987 af Ingerlise Koefoed (SF), Agerschou (SF), Birthe Hansen (SF), Inger Harms (SF), Hanne Thanning Jacobsen (SF), Rahbæk Møller (SF) og Ebba Strange (SF)

Forslag til folketingsbeslutning

om etablering af et institut for børne- og ungdomslitteratur (Børnebogsinstituttet)

Folketinget opfordrer regeringen til at etablere et institut for børne- og ungdomslitteratur («Børnebogsinstituttet»).

Instituttet skal etableres i forbindelse med oprettelsen af Danmarks Pædagogiske Forskningscenter og den dermed forbundne sammenfletning af Danmarks Pædagogiske Bibliotek og Danmarks Lærerhøjskoles Bibliotek.

Børnebogsinstituttet bør varetage følgende funktioner:

1. Opbygning af en komplet samling dansk børne- og ungdomslitteratur, en omfattende og repræsentativ samling af udenlandsk børne- og ungdomslitteratur og en samling af dansk børne- og ungdomslitteratur oversat til andre sprog.

Derudover skal der på instituttet findes en samling bibliografier, biografier og andet dokumentationsmateriale samt en stor sam-

ling tidsskrifter på dansk og andre sprog om børne- og ungdomslitteratur.

2. Løsning af dokumentationsopgaver, bibliografiske opgaver og udarbejdelse af emnekataloger omfattende litteraturlister m.v.
3. Bibliotekarisk vejledning af studerende og forskere.
4. Samarbejde med andre institutioner og faggrupper både inden for børne- og ungdomslitteraturen og inden for tilgrænsende områder af forskningen i børns vilkår, børn og medier, børns egne kulturudtryk m.v. samt deltagelse i internationalt samarbejde på de samme områder.
5. Gennemførelse af en selvstændig forskning inden for børne- og ungdomslitteraturen, dens historie, sociologi m.v.
6. Udarbejdelse af et videnskabeligt tidsskrift om børne- og ungdomslitteratur.

Bemærkninger til forslaget

Mens der i de øvrige skandinaviske lande længe har eksisteret børnebogsinstitutter med tilknyttet forskningsforpligtelse og forskningsaktivitet, er forskningen i børnelitteratur i Danmark stærkt begrænset. Den foregår hovedsagelig på Danmarks Lærerhøjskole og blandt studerende på universiteterne samt som ulønnet forskning i forbindelse med børnebogs-samlingen på Danmarks Pædagogiske Bibliotek. Dette uanset, at interessen for børne- og ungdomslitteratur i årene efter 1960 har været stadig voksende, debatten om børnelitteraturens form og indhold meget livlig og udgivelsen af børne- og ungdomsbøger stærkt stigende. I rapporter og betænkninger – bl.a. i »Bøger i Danmark«, 1983 – er behovet for en større forskning på området da også gang på gang blevet understreget.

For børnebogsforfatterne har manglen på børnelitteraturforskning en negativ effekt, fordi de dermed må slå sig til tåls med en mindre differentieret bedømmelse og kritik af deres arbejde end litteraturen for voksne, der er genstand for betydelig forskning, og hvor der ofte er en tæt forbindelse mellem forskning og kritik.

På biblioteksområdet og inden for bogbranchen savnes forskningen også. Der findes så godt som ingen litteratursociologiske undersøgelser af børnelitteratur, og de mennesker, som i biblioteker, institutioner og skoler er beskæftiget med formidling af børnelitteratur, må basere sig på et for spinkelt grundlag og ville således i høj grad kunne drage nytte af klart formulerede vurderingskriterier.

I undervisningsvejledningen »Dansk 84« sker der en vigtig styrkelse af skønlitteraturens stilling i danskundervisning, både når det drejer sig om litteratur for voksne og litteratur for børn og unge. Denne styrkelse bør bakkes op af en kvalificeret forskning.

Danmarks Pædagogiske Bibliotek

Grundlaget for et dansk børnebogsinstitut findes allerede i afdelingen for børnelitteratur ved Danmarks Pædagogiske Bibliotek. Her er der:

- en fuldstændig samling af dansk børnelitteratur fra 1954 og opefter og en ufuldstændig samling af ældre dansk børnelitteratur,
- en samling af udenlandsk børnelitteratur, koncentreret om klassikere,
- de vigtigste prisbelønnede udenlandske børnebøger,
- bøger oversat fra dansk til andre sprog og bøger, der er oversat til dansk fra andre sprog,
- teoretisk litteratur og bibliografier, værker om danske børnebogsforfattere og børnebogsillustratorer og
- tidsskrifter om børnelitteratur.

Det boglige materiale, der skal danne udgangspunkt for børnebogsinstituttet, findes altså delvist, men for at Danmarks Pædagogiske Biblioteks afdeling kan fungere som børnebogsinstitut kræves dels en udbygning af samlingerne, dels at der til dem knyttes forskningsforpligtelse og ansættes personer, der kan påtage sig disse forpligtelser samtidig med, at de kan støtte andre forskere og studerende fra ind- og udland i deres arbejde med børnelitteratur.

Børnebogsforskning på Danmarks Pædagogiske Forskningscenter

I forbindelse med oprettelsen af Danmarks Pædagogiske Forskningscenter og sammenlægningen af Danmarks Lærerhøjskoles Bibliotek og Danmarks Pædagogiske Bibliotek udsendte undervisningsministeren i januar 1987 en redegørelse for den forestående sammenfletning af de to biblioteker. Det fremgår af denne redegørelse, at afdelingen for børnelitteratur skal videreføres i det »sammenflettede« bibliotek, og at afdelingen skal have tilknyttet de nødvendige ressourcer, så at samarbejdet mellem Danmarks Pædagogiske Centers forskere og andre institutioners forskere kan blive udbygget.

Samtidig planlægges der etablering af et institut for småbørnsforskning, som skal tilknyttes Danmarks Lærerhøjskole. Dette instituts område skal være småbørnskulturnelle, -sociale og -pædagogiske forhold. Centret skal igangsættes fra januar 1988, og

det skal efter planen have børnelitteratur som et af sine forskningsområder.

Nærværende forslag skal betragtes som en understregning af, at børnelitteraturen ikke bør indgå som led i et andet institut, men at det bør have sit eget forskningscenter. Det er vigtigt, at forskere inden for børnelitteraturen som tidligere omtalt indgår i et tæt samarbejde – kulturelt, socialt og pædagogisk – med forskere på andre børneområder; men børnelitteratur kan ikke betragtes som helt sammenhængende med et institut for småbørnsforskning, fordi den jo omfatter litteratur for børn og unge fra de tidligste år til 15–16 års alderen, fordi der også bør være en litte-

rær indfaldsvinkel til den, og fordi en social eller en pædagogisk synsvinkel på børnelitteraturen ofte vil være et helt utilstrækkeligt vurderingsgrundlag. Dertil kommer, at det planlagte center for småbørnsforskning tilsyneladende ikke vil få tilført særlig store midler, og at man derfor kan frygte, at det er meget begrænsede ressourcer, som vil komme børnelitteraturforskningen til gode. Det er vigtigt, at man gennem et selvstændigt børnebogsinstitut er med til at stimulere og inspirere til en bred og mangfoldig forskningsindsats på dette meget forsømte forskningsområde.

Økonomi

Personale

3 bibliotekarer (skalatrin 31)	ca. 600.000 kr.
1 sekretær (skalatrin 14)	ca. 160.000 kr.
1 fast forsker til at koordinere og vejlede (skalatrin 4)	ca. 200.000 kr.
Forskerstipendiater	ca. 400.000 kr.
Ledertillæg	ca. 40.000 kr.
	ca. 1.400.000 kr.

Øvrige udgifter

Bogkonto	120.000 kr.
Ekstra materiale. Maskiner m.m.	100.000 kr.
Udgivelse af et tidsskrift (evt. 2 nr. årligt), bibliografier og boglister	300.000 kr.
Tjenesterejser og andre udgifter	90.000 kr.
	610.000 kr.

Hvis ideen om et børnebogsinstitut skal have nogen mening, vil et årligt beløb på ca. 2 mio. kroner være nødvendigt, øremærket til instituttet. Da der al-

lerede er 2 bibliotekarstillinger i afdelingen for børnelitteratur på Danmarks Pædagogiske Bibliotek, vil der måske kunne spares noget på lønkontoen.

Oversigt over nordiske børnebogsinstitutter*

Nedenstående oversigt dækker de nuværende børnebogsinstitutter i de nordiske lande. Deres opbygning, finansiering og bemanning er vidt forskellig, men det er et fællestræk for dem, at staten viser dem en forholdsvis stor interesse og engagement.

Et dansk børnebogsinstitut som det foreslåede adskiller sig på nogle punkter fra de andre nordiske institutter. Formålene er nok i store træk de samme, men den administrative opbygning af børnebogsinstituttet og måden at løse forskellige arbejdsopgaver på adskiller sig fra de andre institutters.

1. Svenska Barnboksinstitutet

Instituttets formål er at sprede information om børnelitteratur i det svenske samfund og at fungere som dokumentations- og informationscenter inden for området.

Instituttet er oprettet i 1967 af Stockholms Universitet, den svenske forlæggerforening og den svenske illustratørforening, og det ledes af en bestyrelse, hvortil staten udpeger formanden.

Instituttets aktiviteter er fortrinsvis finansieret af staten, og budgettet udgør godt 3 mio. kr. årligt. Personalet består af en leder på fuld tid, en informationssekretær på halv tid, en bibliotekar på fuld tid, to biblioteksassistenter på halv tid og en kontorassistent på $\frac{3}{4}$ tid.

2. Norsk Barneboksinstitut

Instituttets formål er at fungere som informations- og dokumentationscenter og som referencebibliotek for børne- og ungdomslitteratur og for litteratur om børns og unges læsning.

Det skal stille materiale til rådighed for forskningen inden for disse områder.

Instituttet er oprettet i 1979 som en selvejende institution, der ledes af en bestyrelse med repræsentanter fra universiteterne, biblioteksorganisationerne, biblioteksskolen, forlæggerne m.fl.

Instituttet finansieres af staten, og budgettet ligger på ca. 1,2 mio. kr. årligt. Personalet består af en leder på fuld tid, en bibliotekar og en assistent på halv tid.

Finlands Barnboksinstitut

Instituttets formål er at tjene som dokumentations- og informationscenter for finsk børnelitteratur og at fungere som koordinator for forskningen og undervisningen inden for området.

Instituttet er oprettet i 1978 på initiativ af den finske afdeling af den internationale forening for bøger for børn og unge (IBBY). Bag instituttet står en organisation på en medlemskreds af ca. 500 forskellige kulturelle organisationer og enkeltpersoner.

Instituttets budget er på ca. 500.000 kr. årligt. Heraf dækkes halvdelen af tilskud fra staten og resten af tilskud fra byen Tampere (hvor instituttet ligger), af støttemedlemmer, ved salg af publikationer samt gaver. Personalet består af en deltidsansat leder, en bibliotekar på fuld tid og en deltidsansat kontorassistent.

* Oplysningerne er fra 1985/86, og enkelte tal stammer fra før den tid. Bilaget er først og fremmest at betragte som et indblik i de øvrige nordiske landes initiativer på området.